

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו במסיבת חנוכה לתלמידי המתיבתא

יום ז' דחנוכה תשפ"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף קצ"ט

כן היא יום הראשון, שבו נותנין הודאה רק על שלב אחד של עצם עשיית הנס, כי ההדלקה הרי היתה משמן הפך שמצאו. ולעומת זה ביום האחרון נותנין הודאה רק על שלב האחרון, שבו לא נעשה שום נס, אלא ההודאה היא על הנאת ההדלקה שלנו מנס של שמן מאתמול.

וכדי להבין זאת ביתר שאת, הנה אנו מדגישים בתפלה (בברכת על הנסים) הודאה על שתי נקודות, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, היינו הודאה על עצם הנס שנתקדש בזה שמו יתברך. ושוב אומרים הודאה על התועלת שלנו, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, היינו התועלת שהיה לנו מתוצאות הנס.

ועומק הדברים מתבארים על פי דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) שהאריך לבאר לנו ענין עשיית הנסים שעשה הקב"ה לנו בימי קדם, וסיבת הדבר שצוה אותנו לעשות זכר להנסים הללו, כמו שצונו בתורתנו לזכור את יום צאתנו ממצרים תמיד, בהנחת תפלין של יד ושל ראש, ועל מזוזות בתינו, ולעשות את הפסח וכו', וזה לשון קדשו, ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות, מעת היות עבודה זרה בעולם מימי אנוש, החלו הדעות להשתבש באמונה. מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא. ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, אמרו איכה ידע א-ל ויש דעה בעליון. ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח הא-ל בהם ואין עמהם עונש או

לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו (תהלים קלז-ד). ויש להבין הכוונה באמרו 'לבדו'. ובגמרא (גדה לא.) דרשו אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו [הוא לבדו יודע שהוא נס, אבל בעל הנס אינו מכיר]. משל לשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן ברגלו [ולא יכול לצאת], התחיל מחרף ומגדף, לימים שמע שטבעה ספינתו של חבירו בים, התחיל מודה ומשבח וכו' ע"ש.

ונראה עוד דהנה ידוע קושיית הבית יוסף (סימן תרע) למה קבעו יום ראשון דחנוכה, הא על יום זה הרי מצאו פך שמן להדליק. ותירץ דנעשה נס כבר ביום הראשון שאחר שהוריקו השמן נתמלא תיכף הפך עם השמן, או למחרתו היתה המנורה מלאה ע"כ. והקשו על זה דאם כן ביום האחרון לא היה נס, דהא מילוי השמן ליום אחרון נעשה כבר ביום השביעי. וצריכין לומר דמכל מקום קבעו לחג גם יום האחרון, משום שאז נהנו משמן הנס של יום העבר.

וביאורו הוא, כי בכל מצב של צרה ודחק, והקב"ה עושה נס להושיע, יש בזה שני שלבים, חדא, עצם עשיית הנס של שינוי הטבע. שנית, התועלת מזה שעל ידי כך באה תשועה לו או למשפחתו או לכלל ישראל. ובשאר ימי חנוכה היה בכל יום שני השלבים, כי בו נעשה נס של הוספת שמן על יום המחרת, ובו ביום גם הדליקו משמן של נס שנעשה אתמול, ויש בו הלל והודאה, הן על עצם עשיית הנס והן על ההנאה האישית והתועלת שהיה לנו מהנס. לא

הנס, שינוי בדרכי הטבע, גם אם לא היה מתהווה לנו שום הנאה ותועלת ממנה, חשובה היא מאד בעינינו, על חיזוק והתגלות אמונת אלקי עולם, שנתגלה בזה כי יש מנהיג לבירה, ויש לעולם אלוהי מחדשו ויודע ומשגיח ויכול. ולכן אנו מדגישים בברכת ההודאה שתי הפרטים, חדא, 'ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך', היינו אפילו לא היה לנו שום תועלת גשמי מהנס, מכל מקום אנו מודים על הקידוש שם שמים שהיה בזה, שנתפרסם לכל רואה ושומע אמונת אלקי עולם המשדר את הטבע כרצונו, ומזה מתברר שיש להעולם בעלים. ושוב באה הודאה שניה, על התשועה והתועלת שנתהווה לנו בפרטיות מזה, 'ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה'.

ולכן קבעו חז"ל לעשות בחנוכה זכר להנס ביום הראשון וגם ביום האחרון, כי ביום הראשון היה נס של הוספת השמן, שלא נהנו מזה ישראל באותו יום, כי הרי מצאו פך שמן טהור, וההודאה של יום זה היא על חלק עצם עשיית הנס לבד, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. וביום האחרון שלא נעשה בו נס, ההודאה היא על התועלת הפרטית שהיה לנו מהנס, שהדליקו משמן הנס של אתמול, וזהו ההודאה על חלק שלנו, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה.

היוצא לנו מזה, כי בכל תשועה לישראל שבאה בדרך נס, יש שמחה עצומה על ההנאה שנתהווה להאדם על ידי שינוי דרך הטבע, והוא מודה ומשבח לקונו על חסדו הטוב. אמנם האיש הנבון והנלכב רואה נקודה אחרת בהנס, גם אם לא היה נוגע זה לטובתו, והיא התגלות כבוד שמים שיש בעלים להבירה, שעושה ומשדר הכל כרצונו, ומהנס הגלוי הוא מכיר בנסים הנסתרים, על נסיך שבכל יום עמנו, שתמיד חסד ה' מסובב אותנו. וזהו שאנו אומרים לעושה נפלאות גדולות 'לבדו', אנו מודים ומשבחים על עצם עשיית הנפלאות לבד, גם אם לא היה לנו מזה שום תועלת פרטי, אנו מודים ומהללים עליו, 'כי לעולם חסדו', שממנו ניכר שלא עזב עולמו, אלא נוהג בחסדו כל דור, ועיקר ההודאה היא עבור ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ■

שכר, ואמרו עזב ה' את הארץ. וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל ביטול הדיעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוהי מחדשו ויודע ומשגיח ויכול. וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא, יתברר ממנו עוד אמיתת הנבואה, כי ידבר אלקים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כולה.

ולכן יאמר הכתוב במופתים, למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש כי הם שלו שבראם מאין. ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, להורות על היכולת שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו. כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה. ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם לדור אחרון וכו'. והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באמת ובאותות ובמופתים בתפילין על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנוכיר זה בפנינו בבוקר ובערב, כמו שאמרו אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך וכו'. ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוה יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם וכו' עכל"ק. והדברים הללו המה קילורין לעינים, כי תכלית זכירת הנסים היא שיתעורר האדם להכיר על ידה כי יש השגחה ומנהיג לעולם, אשר על זה מעידים הנסים שעשה עמנו ה'.

ואם כן כל הודאה על הנס יש בתוכה תמיד שתי סוגים של הודאה, חדא, הישועה שבאה לנו על ידי הנס, והיינו התועלת וההנאה שנתהווה לנו על ידו. שנית, עצם עשיית